

Trước đòi hỏi cấp bách của nền kinh tế thị trường mang tính cạnh tranh và hội nhập kinh tế mang tính toàn cầu, việc vận dụng kế toán quản trị vào các doanh nghiệp Việt Nam để nâng cao hiệu quả quản lý điều hành doanh nghiệp là một điều tất yếu và mang tính cấp thiết trong giai đoạn hiện nay. Tuy nhiên, để vận dụng kế toán quản trị, ngoài việc kế thừa các thành tựu về kế toán quản trị của các nước phát triển để xác lập nội dung kế toán quản trị cho phù hợp với điều kiện kinh tế xã hội của các doanh nghiệp Việt Nam, việc xác định một số điều kiện tiên đề nhằm hỗ trợ cho việc thực hiện kế toán quản trị tại các doanh nghiệp Việt Nam được nhanh chóng và thuận lợi cũng là một yêu cầu cấp thiết.

toán quản trị mẫu phù hợp với từng loại hình doanh nghiệp, từng lĩnh vực hoạt động sản xuất kinh doanh cũng như phù hợp với từng loại quy mô của doanh nghiệp thông qua các buổi hội thảo, sinh hoạt Hội kế toán... Trên cơ sở đó giúp doanh nghiệp nhận thức được vai trò và tác dụng của kế toán quản trị cũng như những định hướng cho việc tổ chức công tác kế toán nói chung và kế toán quản trị nói riêng phù hợp với đặc thù hoạt động của doanh nghiệp mình.

Đối với các đơn vị sản xuất kinh doanh

- Cần nâng cao nhận thức và trình độ quản lý cho các nhà quản trị doanh nghiệp để tăng cường khả năng cạnh tranh và khả năng hội nhập với kinh tế các nước trong khu vực và trên thế giới. Các nhà quản trị phải biết kế

khác nhau, và trong phần mềm kế toán được vận dụng ở doanh nghiệp phải đặc biệt chú trọng đến vấn đề bảo mật dữ liệu ở các cấp phân quyền.

- Cần xây dựng được hệ thống chỉ tiêu thông tin trong nội bộ doanh nghiệp: Kế toán quản trị chỉ có thể vận hành có hiệu quả một khi ban quản trị trong doanh nghiệp biết đặt ra những nhu cầu về thông tin nội bộ. Hệ thống thông tin được sử dụng làm cơ sở cho các quyết định sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp bao gồm rất nhiều phân hệ thông tin của từng lĩnh vực, từng chức năng hoạt động trong doanh nghiệp như: hệ thống thông tin tài chính, nhân lực, thị trường, sản xuất. Các hệ thống thông tin này không độc lập với nhau, mà có liên hệ qua lại cũng như có quan hệ với hệ thống thông tin kế toán. Cụ thể, các

Một số điều kiện tiên đề nhằm hỗ trợ cho việc thực hiện kế toán quản trị ở các doanh nghiệp Việt Nam

TRẦN ANH HOA

Theo quan điểm của chúng tôi, các điều kiện tiên đề này sẽ liên kết trách nhiệm của tất cả các bộ phận liên quan có mối quan hệ hữu cơ với nhau, tạo nên một chuỗi hoạt động cần thiết cho việc thực hiện kế toán quản trị ở doanh nghiệp. Đó là các điều kiện về: chính sách kế toán của Nhà nước; yêu cầu đối với nơi thực hiện kế toán quản trị, nguồn nhân lực thực hiện kế toán quản trị, nơi đào tạo cung cấp nguồn nhân lực; và sự hỗ trợ của khoa học kỹ thuật.

Chính sách kế toán

Cần có một chính sách kế toán phân định phạm vi phản ánh của kế toán quản trị và kế toán tài chính cùng với các văn bản hướng dẫn thực hiện kế toán quản trị được ban hành từ phía cơ quan Nhà nước, cụ thể là Vụ chế độ kế toán thuộc Bộ tài chính sẽ đảm trách nhiệm vụ này. Mặt khác, Hội kế toán Việt Nam, với vai trò là một tổ chức nghề nghiệp nên tạo điều kiện hỗ trợ các doanh nghiệp trong việc tổ chức thực hiện kế toán quản trị bằng việc đưa ra một số mô hình tổ chức kế

hoạch hoá chiến lược phát triển sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp thông qua việc lập các kế hoạch dài hạn và ngắn hạn. Hai mẫu số chung để lượng hoá việc thực hiện chiến lược sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp, đó chính là thời gian và kinh phí, mà kinh phí thì lại nằm trong sự kiểm soát của hệ thống tài chính kế toán doanh nghiệp. Dự toán ngân sách được sử dụng trong kế toán quản trị sẽ là một công cụ định lượng giúp các nhà quản trị doanh nghiệp lập kế hoạch và kiểm soát việc thực hiện các kế hoạch này.

- Cần tổ chức, sắp xếp lại bộ máy kế toán doanh nghiệp theo hướng kết hợp bộ phận kế toán tài chính và bộ phận kế toán quản trị trong cùng một bộ máy kế toán. Trên cơ sở đó, bộ phận kế toán quản trị sử dụng nguồn thông tin đầu vào chủ yếu từ kế toán tài chính để thu thập, xử lý và lượng hoá thông tin theo chức năng riêng có của mình. Tuy nhiên, vì tính bí mật trong hoạt động kinh doanh, hai bộ phận này nên được đặt ở hai phòng

phân hệ này sẽ cung cấp thông tin đầu vào để hệ thống kế toán xử lý thành các thông tin hữu ích thể hiện trên các báo cáo kế toán, và ngược lại hệ thống kế toán cũng sẽ cung cấp lại thông tin đầu vào cho các lĩnh vực hoạt động hay các chức năng nói trên. Do đó, hệ thống thông tin trong nội bộ doanh nghiệp cần phải được thiết lập đồng bộ và thống nhất, tránh sự trùng lặp nhằm đảm bảo cho việc truyền tải thông tin được nhanh chóng và thuận lợi, cũng như không có sự mâu thuẫn lẫn nhau giữa các thông tin được cung cấp. Vì vậy, ban quản trị cấp cao của doanh nghiệp cần thiết kế một cấu trúc tổ chức khoa học bao gồm việc tổ chức bộ máy quản lý sản xuất kinh doanh thật hợp lý, có sự phân định rõ ràng về trách nhiệm và quyền hạn của từng bộ phận trong việc thu nhận, xử lý và cung cấp thông tin. Có như vậy mới tạo nên một hệ thống thông tin nội bộ hoàn chỉnh đáp ứng được nhu cầu thông tin của các đối tượng sử dụng trong doanh nghiệp.

- Cần xây dựng được một hệ

thống định mức kinh tế kỹ thuật tiên tiến và hiện thực để vận dụng trong doanh nghiệp, nhằm cung cấp một nguồn dữ liệu đáng tin cậy cho kế toán quản trị trong việc dự báo và kiểm soát chi phí. Việc thực hiện hệ thống quản lý chất lượng theo tiêu chuẩn ISO là một trong những nền tảng để xây dựng được một hệ thống định mức chi phí khoa học.

- Có chính sách đào tạo lại, cũng như bồi dưỡng nâng cao nghiệp vụ chuyên môn về kế toán và kế toán quản trị cho đội ngũ các nhân viên kế toán của doanh nghiệp thích ứng với yêu cầu đòi hỏi của một nền kinh tế thị trường.

Yêu cầu đối với nguồn nhân lực

Kế toán quản trị đóng vai trò then chốt trong việc cung cấp thông tin định lượng giúp các nhà quản trị thực hiện chức năng quản lý doanh nghiệp, những thông tin này rất lợi hại trong môi trường hoạt động đầy sự cạnh tranh, có ý nghĩa quyết định đến sự thành công của doanh nghiệp trên thương trường. Là một chiếc cầu nối nhằm cung cấp thông tin đến các nhà quản trị, các nhân viên kế toán phải ý thức được tầm quan trọng trong quá trình thực hiện nhiệm vụ của mình. Vì vậy, cần phải có một chuẩn mực đạo đức cho việc hành nghề của nhân viên kế toán quản trị. Các chuẩn mực này phải được xem là một nội dung quan trọng trong chương trình đào tạo nhân viên kế toán, và chuẩn mực này sẽ được nghiên cứu và ban hành bởi một tổ chức nghề nghiệp có uy tín. Mặc dù các chuẩn mực này không phải là đủ để giải quyết tất cả các vấn đề thuộc về quy tắc xử sự, nhưng dù sao nó cũng đã cung cấp được những sự hướng dẫn như là một kim chỉ nam trong quá trình thực hiện nhiệm vụ của một nhân viên kế toán quản trị. Chẳng hạn, Viện kế toán viên quản trị (IMA : Institute of Management Accountants) quy định những chuẩn mực đạo đức sau đây:

(1) Về năng lực chuyên môn: Kế toán viên quản trị phải có trình độ chuyên nghiệp để thực hiện nhiệm vụ của họ trong việc cung cấp thông tin thích hợp và đáng tin cậy trong sự phù hợp với các luật lệ liên quan, phù hợp với các nguyên tắc và tiêu chuẩn kỹ thuật quy định.

(2) Tính bí mật: Các kế toán viên quản trị không được tiết lộ những

thông tin bí mật của doanh nghiệp hoặc không được sử dụng những thông tin này cho lợi ích cá nhân.

(3) Tính chính trực: Các kế toán viên quản trị cần tránh những điều như:

- Nhận quà cáp, hoặc ân huệ vì một sự dối trá làm ảnh hưởng đến lợi ích của doanh nghiệp.
- Phá vỡ mục tiêu của tổ chức.
- Truyền đạt thông tin sai lệch.
- Tránh các hoạt động làm mất uy tín nghề nghiệp.

(4) Tính khách quan: Kế toán viên quản trị phải truyền đạt thông tin một cách trung thực và khách quan.

Yêu cầu đối với nơi đào tạo nguồn nhân lực

Cần có sự cải tiến chương trình và phương pháp đào tạo chuyên ngành kế toán ở các Trường Đại học. Cao đẳng và trung học chuyên nghiệp có đào tạo về kế toán theo hướng chuyên sâu ngành kế toán quản trị như là một ngành ứng dụng trong thực tế.

Quan điểm hiện nay của Bộ tài chính được thể hiện trong dự thảo Luật kế toán là Nhà nước sẽ không can thiệp và kiểm soát trực tiếp về công tác kế toán doanh nghiệp nữa, mà công việc kế toán dần dần sẽ được coi là công việc của doanh nghiệp. Vì vậy, để cung cấp được những "thành phẩm" có giá trị sử dụng theo đúng tiêu chuẩn được xã hội công nhận, trong chương trình đào tạo các trường phải chú trọng đến việc đào tạo chuyên sâu về các kỹ năng thực hành cần có đối với các sinh viên chuyên ngành kế toán. Cần tìm ra các giải pháp hữu hiệu để xây dựng một mô hình đào tạo kết hợp lý thuyết và thực hành kế toán giữa trường, viện và các doanh nghiệp, đồng thời cần xây dựng một phòng kế toán "ảo" tại trường để sinh viên thường xuyên được thực hành với các tình huống thực tế, nhằm phát huy vai trò chủ động, tích cực của người học, thực hành kỹ năng tư duy khoa học và nghệ thuật quản lý. Bởi lẽ, nếu kế toán nói chung hay kế toán quản trị nói riêng được xem là một ngành khoa học thì đó là ngành khoa học cần được ứng dụng, còn nếu chúng được xem là một loại hình nghệ thuật thì cũng giống như bất kỳ một hình thức nghệ thuật nào khác đều cần phải thực hành. Mặt khác, đứng về phía doanh nghiệp thì điều này cũng mang

đến nhiều lợi ích cho họ, vì trong khi kế toán quản trị vẫn còn là một khái niệm khá mới mẻ đối với họ thì việc cho phép sinh viên đến tìm hiểu, trao đổi, cọ xát với một số tình huống thực tế có thể cung cấp một luồng thông tin đến các kế toán viên và một số các nhà quản trị doanh nghiệp khi chưa hề được đào tạo về chuyên ngành này.

Sự hỗ trợ của khoa học kỹ thuật

Hiện nay, các phần mềm kế toán Việt Nam được thiết lập hầu như chỉ chú ý đến phần dữ liệu thực tế, nghĩa là trong phần cơ sở dữ liệu (Data base) chỉ có các vùng (field) để nhập số liệu thực tế từ đó chương trình tự động xử lý để in ra một số báo cáo theo yêu cầu mà chủ yếu cũng chỉ là các báo cáo tài chính và chi tiết hơn một số khoản mục của báo cáo tài chính. Vì vậy, trước nhu cầu tổ chức thực hiện nội dung kế toán quản trị tại các doanh nghiệp Việt Nam hiện nay, đòi hỏi các nhà quản trị doanh nghiệp và các kế toán viên quản trị phải biết đặt hàng cho các chuyên viên phần mềm những yêu cầu quản lý của mình để họ có thể cung cấp được các phần mềm hiệu quả. Thiết nghĩ, một trong những nội dung quan trọng của kế toán quản trị là kiểm soát việc thực hiện các dự toán, vì vậy, trong phần cơ sở dữ liệu các chuyên viên phần mềm phải thiết kế được các vùng (field) phản ánh số dự toán (budget) theo từng trung tâm trách nhiệm, theo từng đối tượng cần theo dõi về doanh thu, chi phí, thu nhập, và trong chương trình phải chú ý đến việc cho phép nhiều cấp dự báo, vì việc kiểm soát của kế toán quản trị chỉ có hiệu quả cao khi thực hiện việc so sánh số liệu thực tế với số liệu dự toán có điều chỉnh theo mức độ hoạt động thực tế (dự toán linh hoạt). Ngoài ra, khi mua hoặc khi tự thiết kế phần mềm kế toán phục vụ cho việc cung cấp số liệu quản lý nội bộ các nhà quản trị phải biết đòi hỏi được hai yêu cầu chính, đó là: trong thiết kế chương trình đảm bảo phải có chức năng phân quyền và chương trình phải đảm bảo được tính bí mật thông tin ở cấp phân quyền.

Các phần mềm tiện ích như thế này sẽ là phương tiện giúp các doanh nghiệp Việt Nam nhanh chóng vận dụng kế toán quản trị cũng như vận dụng có hiệu quả và hiệu năng vào công tác quản lý doanh nghiệp ■